

ಲಂಕೇಶರ ‘ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ವಾಲರ್ಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ’ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ

ಸುರೇಶ ಕೆ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಬದುಕಿನ ಹಲವು ಮಗ್ಗಲುಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಐ.ಲಂಕೇಶರು ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರ. ಮಾರ್ಚ್ 8, 1938ರಂದು ಶಿವಮೋಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆನಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಇವರು ಕವಿಯಾಗಿ, ಕಥಗಾರರಾಗಿ, ನಾಟಕಕಾರರಾಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರಾಗಿ, ನಟರಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿಯೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯುಳ್ಳ ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿ ಲಂಕೇಶ ಪ್ರತಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರತಿಕೆಯು ಕನ್ನಡದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸದ್ದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನೇರ, ನಿಷ್ಪರ್ಷ್ಯಭಾವದವರಾಗಿದ್ದ ಲಂಕೇಶರು ತಮಗ ಸರಿ ಎನಿಸದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೋಕಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅಸ್ವತ್ಯತೆ, ಮೂರಧನಂಬಿಕೆ, ಶೋಷಣೆ, ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಮುಗ್ಗತೆ, ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವ, ಗೋಸುಂಬಿತನ, ಅಸಂಯೆ, ಹಾಗೂ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಇವು ಲಂಕೇಶರ ಕಥಗಳ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲಂಕೇಶರ ಕಥಗಳು ಆಳವ ಮತ್ತು ಆಳಲ್ಪಡುವ, ಶೋಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಶೋಷಿಸಲ್ಪಡುವ ವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ‘ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ವಾಲರ್ಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ’ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿನ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಥಾಸಂಕಲನ, ಲಂಕೇಶ, ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ವಾಲರ್ಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ.

ಪೀಠಿಕೆ

‘ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ವಾಲರ್ಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ’ ಲಂಕೇಶರ ಮೂರನೇ ಕಥಾಸಂಕಲನವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಅವರು ಬರೆದ ಒಟ್ಟು ಕಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾದಂತಹ ಮತ್ತು ಓದುಗನನ್ನು ವಿವೇಚನೆಗೆ ಹಜ್ಜುವಂತಹ ಕಥಗಳಿಳ್ಳ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ‘ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ವಾಲರ್ಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ’ ಈ ಸಂಕಲನದ ಮೊದಲ ಕಥ.

Please cite this article as: ಸುರೇಶ, ಕೆ. (2025). ಲಂಕೇಶರ ‘ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ವಾಲರ್ಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ’ ಕಥಾಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ. ಪ್ರತಿಬಂಧ: ಮಲ್ಲಿಕೆಶ್ವರ ಕನ್ನಡ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಇನ್‌ಲೈನ್ ಆರ್‌ಪಿಎಂಆರ್‌ಡಿ, 6(5). ಪು.ಸಂ. 36-41

ಉಮಾಪತಿಯ ಕುಟುಂಬವು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಕೂಲ್‌ರೋಶಿಪ್‌ ಮೆಂಬರ್ ಶೇಖರಪ್ಪನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ಹೊರಡುವ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಲೇಖಿಕರು ಯಾತ್ರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಣ್ಣ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಮಾಪತಿಗೆ ಪ್ರಚಂಡ ಅನುಭವಗಳು ದಷ್ಟುತ್ತವೆ. ಓದಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಉಮಾಪತಿಯೆಂಬ ಬಡ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಅವನ ಮುಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ರೋಶಿಪ್‌ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಕೂಲ್‌ರೋಶಿಪ್‌ಗಾಗಿ ಅವನು ಎದುರಿಸುವ ನೋವ್, ಅವಮಾನ ಮತ್ತು ಮುಜುಗರಗಳು ಕಥೆಯ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಥೆಯ ನಾಯಕ ಉಮಾಪತಿ ಸೂಕ್ತೀ ಹುಡುಗ. ದಾಸವಾಳದ ದಳಗಳೆಷ್ಟು ಅದರೇಳಗಿನ ಎಸಳುಗಳಿಷ್ಟೆಂದು ಬಲ್ಲ ಸೂಕ್ತೀ ಮನಸ್ಸಿಗ ಉಮಾಪತಿ. ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಈರವ್ವ ಮತ್ತು ನಿಂಗೇಗೌಡನ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗದಂಥ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿ ಆತನದು. ಉಮಾಪತಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಹುಡುಗ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಂಗೇಗೌಡ ಅವನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಅಂತಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆಳುವುದರ ಹಿಂದೆ ಅವನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಉಮಾಪತಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವಿರುವುದು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವವರು ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದೆ ಬೇಕಿದ ಹುಲ್ಲು’ ಎಂಬ ಕಥೆಯ ಆರಂಭದ ಸಾಲು ಉಮಾಪತಿಯ ಕುಟುಂಬದ ಅಸ್ತವೃಷ್ಠಿ ಬದುಕನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಮದುವೆಯಾದ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಈರವ್ವಳ ವಯೋಸಹಜ ತುಮುಲಗಳನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಕೋಳಿಯ ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. “ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಕೋಳಿ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಿರಬಹುದು, ಬೇಸರವಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದಂಥ ಆಶೇಯಿರಬಹುದು. ಹುಂಜದ ಸುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಬಂದೋಡನೆ, ಅಂದರೆ ಹುಂಜ ತನ್ನ ಗತ್ತು ಗೃರತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಸಿ ಬಂದೋಡನೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಸದ್ಗು ಮಾಡುತ್ತ ಹಿಂಜರಿಯತ್ತಿತ್ತು. ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಂಜಕ್ಕೆ ಅದರ ಹಿಂಜರಿಕೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು”¹ ಇಲ್ಲಿ ಹುಂಜ ನಿಂಗೇಗೌಡನ ಸಂಕೇತ. ಈರವ್ವನಿಗೂ ನಿಂಗೇಗೌಡನ ಮೇಲೆ ಆಕರ್ಷಣೆಯಿದ್ದರೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆದರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಹಿಂಜರಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವೇನಂಬುದು ನಿಂಗೇಗೌಡನಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸ್ವಭಾಗಗಳು ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಒಡೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಮಾರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಈ ಕೋಳಿ ಮತ್ತು ಹುಂಜದ ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಕೂಲ್‌ರೋಶಿಪ್ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ನೆಪವಷ್ಟೇ. ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ಕಥೆಯು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬಿಜ್ಞಪುತ್ತದೆ. ಕಾನೂನಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರವಾಗಿ ತಲುಪಬೇಕಾದ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯವೊಂದು ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾದ ಸ್ಕೂಲ್‌ರೋಶಿಪ್ ಕಮಿಟಿಯ ಮೆಂಬರ್ ಶೇಖರಪ್ಪನ ಕೆಗೆ ಸಿಲುಕೆ ಆ

¹ ಲಂಕೇಶ, ಡಿ. (2007). ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ಕೂಲ್‌ರೋಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಥೆಗಳು. ಪುಟ-1.

ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಉಮಾಪತಿಯ ಅಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಿಯನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ. ಓದುವ ಇಚ್ಛೆ ಅಪಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಶೇಖರಪ್ಪನ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ಗಂಭೀರ ಹೊನದ ಮೂಲಕ ಶೇಖರಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುವ ಉಮಾಪತಿಯ ನಿಲುವು ವ್ಯಕ್ತಿವಿಶ್ವತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂಥದ್ದಾಗಿದೆ. ಉಮಾಪತಿ ಓದಿನಲ್ಲಿ ಶೇಖರಪ್ಪನ ಮಗಳು ಸಂಧ್ಯಾಳಿಗಿಂತ ಮುಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಧ್ಯಾಳ ಹಾಗೆ ಘನತೆಯ ಬದುಕು ಬದುಕು ಅವನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ಬಡತನ, ಜಾತಿ, ಕುಟುಂಬದ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉಮಾಪತಿಯ ತಾಯಿಯೋಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಿಂಗೇಗೌಡ ಆತನ ಅಕ್ಕೆ ಲಿಂಗಿಯ ಜೊತೆಗೂ ಸಲಗೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ಜೊತೆಗಿನ ನಿಂಗೇಗೌಡನ ಸಲಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವ ಸಮಾಜ ಕುಹಕದಿಂದ ನಗುವುದು, ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಉಮಾಪತಿಯ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಲಿಗ್ರಾದವರಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮದೇ ತಳಸಮುದಾಯದ ಜನರ ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗಳು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ದೊಂಬರ ಚಂದ್ರ ಎಂಬುವವನು ನಿಂಗೇಗೌಡರನ್ನು ಕುರಿತು ಉಮಾಪತಿಯ ಬಳಿ ‘ಅಂವ ನಿನ್ನ ಜಿಕ್ಕಪ್ಪನೋ ಮಾವನೋ ಆಗಬೆಕಲ್ಲವಾ?’ ಎಂದು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಗತಿಗಳು ಉಮಾಪತಿಯ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಪಲವಬ್ಬಿಸಿದರೂ ಹಲ್ಲಬೆಂಕಿಕೊಂಡು ಸುಮೃದ್ಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಭಾವ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದರೂ ಅವನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ದನಿಯೆತ್ತಿ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ವರ್ಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅನುಭವದ ಕೊರತೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಲಂಕೇರು ತಮ್ಮ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಜನರನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೂಡ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವ ಜನರು ಒಂದು ವರ್ಗವಾದರೆ, ಮೂಡನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಜನರು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗ. ಈ ಎರಡನೇ ವರ್ಗವು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಪರ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಿ ಅದೇ ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಶೋಷಿಸಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದ ಯಾವ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಸ್ವಾಧ್ಯ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಸಹಾಯ ಹಷ್ಟ ನೀಡುವ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಂಗೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಶೇಖರಪ್ಪನವರ ಉದ್ದೇಶ ಉಮಾಪತಿಯ ತಾಯಿಯಾದ ಈರಪ್ಪ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ತ್ಯಂಗಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೊರತು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾಲ್ಪಾಶಿಪ್ರಾ ಕೊಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕಥೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗಿಯೂ ಸಹ ನಿಂಗೇಗೌಡ ಮತ್ತು ಶೇಖರಪ್ಪನ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ತಿಳಿದ ಉಮಾಪತಿಗೆ ಲಿಂಗಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮರುಕ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಉಮಾಪತಿಯು ಶೇಖರಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವನ ಸ್ವಾಲ್ಪಾಶಿಪ್ರಾ ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಯಾತ್ರೆಯ ಫಲ ಮಾತ್ರ ಉಮಾಪತಿಗೆ ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದ ‘ಜೊತೆಗಾರ’ ಎಂಬ ಕಥೆಯು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಅಂತರಂಗ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನಾವರಣವುಳ್ಳ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಲೇಖಕನಾದ ನಾಯಕರ ಜನ್ಮದಿನಕ್ಕೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಲೆಂದು ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಂದ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ನಾಯಕರ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖದ

ಅನಾವರಣಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ ನಾಯಕರು ನಿಜಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಕಾರಣಾಗುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಾದವನು ಸಮಾಜದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ನೊಂದವರ ದನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಯಕರು ಸ್ವತಃ ಸಾಹಿತ್ಯಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಕೂಲಿ ಆಳಗಳು ಜಾಗೃತರಾಗುವುದನ್ನು, ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ತತ್ವವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಮನುಷ್ಯ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕಳಜಿಬೀಳುವ ಅವನ ಮುಖ್ಯಾದವನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಬಯಲು ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾದದ್ದು.

ನಾಯಕರ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಸೋಶಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಆದ ಸ್ವೀಫ್ನ್‌ ನಾಯಕರ ಜೀತದಾಳುಗಳಂತೆ ಇರುವ ತಾವುಗಳು ಇನ್ನಾದರೂ ಜಾಗೃತರಾಗಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಾಗ, ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಾಯಕರು ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಸ್ವೀಫ್ನ್‌ನನನ್ನು ಧೋಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವೀಫ್ನ್‌ ತಂಗಿಯಾದ 14–15 ವರ್ಷದ ಜೋಸಿಯ ಬಳಿ ನಾಯಕರು ಆಡುವ “ಜರ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಹೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಮ್ಯಾಲೆ ಹಣ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ...”² ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ಭೋಗದ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅವರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಉಳ್ಳವರು ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರದ ಸರಕನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ನಾಯಕರ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹರಿಜನರನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ನಾಯಕರ ನಿಲುವನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಸ್ವೀಫ್ನ್‌ “ಹರಿಜನ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ದೇವಸ್ಥಾನವಲ್ಲ–ಕಾಂತಿಯ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ”³ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಗಾಂಧಿವಾದ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಢರ್ ವಾದಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ಲಂಕೇಶರು ತಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಕಥೆ–ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಢರ್ ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ತಂದಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವಿಡಿ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿದ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಆಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯದ ದ್ವಿನಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಮರುಕ್ಕಣವೇ ಅವರ ಮಾತು–ನಡವಳಿಕೆ–ಭಾಷೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬದಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಕರ ಈ ವರ್ತನೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಂದ ಸೀತಾರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ವೇನಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಆಶಯಗಳನ್ನು, ಕಳಕಳಿಗಳನ್ನು ತಾವುಗಳೇ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ವ್ಯಂಗ್ಯವೂ ಹೌದು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರುವವನಷ್ಟೇ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಆಶಯವು ಈ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

‘ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ’ ಈ ಕಥಾಸಂಕಲನದ ಮೂರನೇ ಕಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧತೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಅಸೂಯೆ, ರಾಜಕಾರಣ ಮತ್ತು ವಂಚನೆಗಳಿಂದ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ನಗರದಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕನಾಗಿರುವ ವಿಶ್ವನಾಥನು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಜಮೀನನ್ನು ಮಾರಲು ಮಟ್ಟೂರಿಗೆ ಮರಳುತ್ತಾನೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜನರು ತಮ್ಮ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಶ್ಯಂತ

² ಲಂಕೇಶ್, ಐ. (2007). ಉಮಾಪತ್ತಿಯ ಸ್ವಾಲ್ರೋಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಥೆಗಳು. ಪುಟ-29

³ ಲಂಕೇಶ್, ಐ. (2007). ಉಮಾಪತ್ತಿಯ ಸ್ವಾಲ್ರೋಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಥೆಗಳು. ಪುಟ-25

ಚಾಲಾಕುತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶ್ವನಾಥನು ದಿಗ್ಂಜಿಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಶ್ವನಾಥನ ಜಮೀನಿನ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದ ಅವನ ಆಪ್ತರಾದ ಮಾದೇವಪ್ಪ ಮತ್ತು ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯರೇ ವಿಶ್ವನಾಥನ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಚನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು, ವಿಶ್ವನಾಥನ ಜಮೀನನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದುರುಗನ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸುವುದು, ವಿಚಾರವಂತನಾದ, ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ವಿಶ್ವನಾಥನೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣಿ ಮೈಮರೆತು ಸಾವಂತ್ರಿಯ ಜೊತೆ ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಸೇರಲು ಮುಂದಾಗುವುದು, ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ತನ್ನ ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭಕ್ಕೆ ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡುವ, ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಸಂಚನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಹಂತಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಗಳು ತಲುಪಿರುವುದನ್ನು ಲಂಕೇಶರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ದುರುಗನ ಸಾವು ಕೊನೆಗೂ ನಿಗೂಢವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಥೆಗಾರ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಾನೇ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೋಂದನ್ನು ಓದುಗರ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲಂಕೇಶರ ಉದ್ದೇಶ ದುರುಗನ ಸಾವಿಗೆ ಕಾರಣಾದ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಲ್ಲ. ದುರುಗನಂತಹ ಅನೇಕರನ್ನು ಬಲಿತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಮ್ಮೆ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಬಯಸುವುದು ಲೇಖಕರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಆದರೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ದುರುಗನ ಸಾವಿನ ಹಿಂದೆ ಮಾದೇವಪ್ಪ ಅಥವಾ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ಕ್ಯಾವಾಡವಿರುವುದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ‘ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ’ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. “ಉಂಟಾಗಿ ಲೈಂಗ್ ಬಂತು, ಆಸ್ತಿ ಬಂತು, ಇಸ್ತೂಲು ಬಂತು ಆದರೆ ಸುಖಿ ಬಂತಾ? ಯಾವಾಗ ಏನಾದೀತೋ ಅಂತ ನನ್ನದೆ ಧಗುಟ್ಕೆತ್ತೆ”⁴ ಎಂಬ ಮಾದೇವಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿರೋಧವಿದೆ. ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ತನ್ನ ಮಗನ ಮುಂದಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದ ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ಮಾದೇವಪ್ಪನು “ಹೊಲಗಡ್ಡೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಸಾಕು. ವಿದ್ಯೆ ತಗೊಂಡು ಏನು ತಮ್ಮ ಮಾಡೋರು? ಅದು ಒಳ್ಳೇದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಡುಕನ್ನೋ ಮಾಡೋ ಹಂಗೆ ಕಾಣುದೆ ಈಗಿನ ಹುಡುಗುನ್ನ ನೋಡಿದೆ” ಎಂದು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾದೇವಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿರುವ ಯುವಸಮೂಹದ ಬಗ್ಗೆ ಆತಂಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ತನ್ನ ಜಮೀನಿನ ಜೊತೆಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನಂಬಿ ಹೋಂದಿರುವ ವಿಶ್ವನಾಥನಿಗೆ ಅದನ್ನು ಮಾರುವ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಜಮೀನನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮರಳಿ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ.

‘ಗುತ್ತಿ ಗೀತಾ ಆದದ್ದು’ ಎನ್ನುವ ಕಥೆಯು ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಂಗಾಲಾಗಿ ನಿಂತ ಒಬ್ಬ ಮುಗ್ಗು ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಸಮಾಜ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಮೋಲೀನ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಬಾಪಟ್, ಮೇಲಾಧಿಕಾರಿ ಭದ್ರಯ್, ಪತ್ರಿಕಾ ಸಂಪಾದಕನಾದ ಮೂರ್ತಿ, ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಮಿನಿಸ್ಟ್ರ್ ಪುಟ್ಟಯ್, ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಕೇರ್ಮೆರಾಜು ಇವರು ಗುತ್ತಿಯನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ

⁴ ಲಂಕೇಶ್, ಪಿ. (2007). ಉಮಾಪತ್ರಿಯ ಸ್ವಾಲೋಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಥೆಗಳು. ಪುಟ 49

ಇರಬೇಕಾದ ಮೋಲೀಸ್, ರಾಜಕಾರಣ, ಸಂಪಾದಕ ಮಹಾಶಯರುಗಳೇ ವಿಳಾಯಕರಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಧುನಿಕತೆಯ ಸ್ವರ್ಚದಿಂದ ಮಾನವನ ಬದುಕು ಅಸ್ತವ್ಯಾಸಗೊಂಡು ಮಾನವಸಂಬಂಧಗಳು ಯಾಂತ್ರೀಕರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಗೂ ನಗರಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಉಳಿವರು ತಾವು ಮಾಡುವ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಶ್ರೀಯರನ್ನು ಲೈಂಗಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಈ ಸಂಕಲನದ ನಾಲ್ಕು ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ‘ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ಥಾಲರೋಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ’ ಕಥೆಯು ಉಮಾಪತಿಯ ಅಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವನ ತಾಯಿ ಈರವ್ವು, ‘ಜೊತೆಗಾರ’ ಕಥೆಯು ಜೋಸಿ, ‘ಮಾರಲಾಗದ ನೆಲ’ ಕಥೆಯು ಸಾವಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ‘ಗುತ್ತಿ ಗೀತಾ ಆದದ್ದು’ ಕಥೆಯು ಗುತ್ತಿ ಈ ನಾಲ್ಕುರೂ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಇರಬೇಕಾದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ, ಸಾಹಿತೀ, ಪತ್ರಕರ್ತೆ, ಆರಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕಾರಣಗಳೇ ಜೀವವಿರೋಧ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು ಈ ಸಮಾಜದ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಲಂಕೇಶರು ತಮ್ಮ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳ ನಾಯಕ ಅಥವಾ ನಾಯಕಿಯರನ್ನು ಆದರ್ಶದ ಉತ್ತಂಗಕ್ಕೆ ಏರಿಸದೆ, ಅವರ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನಾದವನ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೃತ್ತಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಹೋದು.

ಅಕರ ಗ್ರಂಥ

- ಲಂಕೇಶ್, ಹಿ. (2007). ಉಮಾಪತಿಯ ಸ್ಥಾಲರೋಶಿಪ್ ಯಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಕಥೆಗಳು. ಲಂಕೇಶ್ ಪ್ರಕಾಶನ.